

פיתרון הבחינה בהיסטוריה ב' – שאלון 221, 022116

נושא ראשון – טוטליטריות, נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה:

1. א. עקרונות האידיאולוגיה הנאצית באים לידי ביטוי בקטע הינם:

- "מרחב המחיה" – עיקרון המדבר על "זכותה" של גרמניה הנאצית להתפשט מזרחה לצורך ניצול כלכלי של האזור לטובתה.
מימוש העיקרון – כיבוש פולין בספטמבר 1939 והפלישה לברית המועצות במבצע "ברברוסה" (6/1941), ניצול המשאבים וכוח האדם בקרב העמים הסלאבים והעברת אוכלוסייה גרמנית להתיישבות בשטחים לתפיסת "מרחב המחיה" וקובע מה יעשו הנאצים בשטחי הכיבוש במזרח. עיקרון זה דוגל בהשמדת עמים "מיותרים", ניצול כלכלי של משאבי האזור ואוכלוסייתו (עבודות כפייה), חיסול האינטליגנציה והתיישבות גרמנית בשטחים הכבושים.
- תורת הגזע – תפיסה הדוגלת בעליונות הגזע הארי ונחיתותם של הגזע היהודי, צועני, סלאבי ועוד. העיקרון מתבסס על פירמידת הגזעים ועל הדרוויניזם החברתי, הטוען למאבק תמידי בין הגזעים בעולם, כאשר כמו בטבע – רק החזק שורד..
מימוש העיקרון – מדיניות המשטר הנאצי כלפי יהודי גרמניה –
 - ❖ "יום החרם" ב-1/4/1933.
 - ❖ "החוק להשבת הפקידות הגרמנית על כנה".
 - ❖ אריזציה.
 - ❖ חוקי נירנברג – "חוק אזרחות הרייך", "החוק להגנת הדם הגרמני".
 - ❖ גירוש זבונשיין.
 - ❖ "ליל הבדולח".
 - ❖ "מבצע אותונזיה".

ב. הסכם ריבנטרופ – מולוטוב - הנו הסכם שנחתם בין שתי האויבות האידיאולוגיות המושבעות – גרמניה הנאצית וברית המועצות הקומוניסטית. הסכם זה אשר נחתם ב-23/8/1939, כשבוע לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה, היכה את מעצמות המערב בתדהמה.

סעיפי ההסכם –

- הסעיף הגלוי – הסכם אי התקפה הדדי בין שתי המדינות, אי הצטרפות לברית צבאית נגד המדינה השנייה, ואי מתן סיוע למדינה שלישית המותקפת על ידי אחד מהצדדים.
 - הסעיף הסודי – חלוקת פולין בין גרמניה הנאצית לברית המועצות, מתן "אור ירוק" של גרמניה הנאצית לכיבושן של פינלנד והמדינות הבאלטיות (ליטא, לטביה ואסטוניה) בידי גרמניה הנאצית.
- מה רצה היטלר להשיג בעזרת ההסכם?
- מניעת חזית שנייה (החזית המזרחית)
 - מניעת תגובה צבאית של ברית המועצות במידה וגרמניה הנאצית תפלוש לפולין.
 - הונאה והטעייה של מנהיג ברית המועצות – סטאלין. זאת, לצורך פלישה עתידית לברית המועצות ומימוש האידיאולוגיה הנאצית.

2. א. שלושת מאפייני המשטר הטוטליטרי המופיעים הם:

- אידיאולוגיה רשמית אחת – במשטר טוטליטרי קיימת רק אידיאולוגיה רשמית אחת. תפיסה זו מוטמעת באזרחי המדינה בעזרת מערכת החינוך ובתעמולה בלתי פוסקת באמצעי התקשורת, הנשלטים על ידי המדינה ומשמשים כשופר השלטון. מאפיין זה מבסס את המשטר הטוטליטרי בכך שמונע כל דרך חשיבה מתחרה, הנוגדת את תפיסתו של השלטון, ובכך מצמצמת את ההתנגדות למשטר.
- מפלגה אחת – במשטר טוטליטרי קיימת רק מפלגה חוקית אחת, אשר נציגיה תופסים את כל המישרות החשובות במדינה. קיומה של מפלגה אחת בלבד, מונע כל תחרות או התנגדות למפלגת השלטון, אשר רשאית לעשות ככל העולה על רוחה.
- פולחן אישיות של המנהיג – בראש המשטר הטוטליטרי עומד מנהיג יחיד (דיקטטור), בעל סמכויות כמעט בלתי מוגבלות, הנחשב למנהיג עליון. על כן, מעביר המשטר הטוטליטרי את אזרחיו תהליך של "פולחן אישיות", המעצים ומאדיר את המנהיג. תהליך זה מועבר באמצעות מערכת החינוך ותעמולה באמצעי התקשורת, אשר נמצאים בשליטת המשטר. תהליך "פולחן האישיות"

מגביר את הצייתנות מצד הכפופים למנהיג בפרט ואזרחי המדינה בכלל, ומצמצם את ההתנגדות לאישיותו ודרכי פעולתו.

ב. הביטויים למאפייני המשטר הטוטליטרי במשטר בברית המועצות היו:

- אידיאולוגיה רשמית אחת – האידיאולוגיה הקומוניסטית – סוציאליסטית, אשר טענה לשוויון בין האזרחים, היעדר מעמדות כלכליים – חברתיים ושליטה ריכוזית של המדינה בכלכלה.
- מפלגה אחת – המפלגה הקומוניסטית היתה מפלגת השלטון היחידה בברית המועצות, ונציגיה תפסו את כל עמדות המפתח בשלטון.
- פולחן אישיות למנהיג – מנהיגה הבלתי מעורער של ברית המועצות, יוסף סטאלין, הוצג בברית המועצות כמנהיג עליון. אזרחי ברית המועצות עברו תהליך אינטנסיבי של "פולחן אישיות", שהציג את סטאלין כאבי האומה וכ-"שמש העמים" (בכרזות, פסלים, ספרים, עיתונות ועוד..).
- על כן, למרות הוראותיו של סטאלין לרצוח ממיליוני אנשים מבני עמו, היה סטאלין אהוד בברית המועצות ומעשיו נחשפו באופן מלא רק לאחר מותו (ב-1953).

3. א. הישגי גרמניה בחזית מערב אירופה מפרוץ מלח"מ ה-2 ועד "הקרב על בריטניה":

- כיבוש הולנד, לוקסמבורג ובלגיה.
- כיבוש צרפת והקמת משטר משתף פעולה (משטר וישי).
- הבסת הצבא הצרפתי וכוחות הסיוע הבריטים (שנחלצו בשן ועיין במה שידוע כ-"נס דנקירק").

הגורמים להישגי הגרמנים בחזית המערבית:

- לוחמת הבליצקריג – לוחמה שפיתחו הגרמנים שדוגלת בשיתוף פעולה בין כוחות האוויר לשריון ובתנועה מהירה למיטוט התנגדותו של האויב.
- תוצאות "מדיניות הפיוס" – מדיניות זו שהובילו בריטניה וצרפת, דגלה במניעת מלחמה ובתפיסה הגנתית. על כן, צבאות בריטניה וצרפת לא היו ערוכים להתמודד עם כוחותיה העדיפים של גרמניה הנאצית.
- הפתעה טאקטית – גרמניה הנאצית הביסה את כוחות הצבא של צרפת, עקב ניצול הפתעה טאקטית ומעבר מהרי הארדנים בבלגיה, אשר נחשבו לבלתי עבירים לכוחות שריון. בכך למעשה, עקפו הגרמנים את ביצורי קו –

מאז'ינו, עליהן התבססה כל התפיסה ההגנתית הצרפתית מול האיום הגרמני.

ב. עיקרי המערכה על בריטניה (3/1941 – 7/1940):

- הניסיונות של חיל האוויר הגרמני (הלופטוואפה) להשיג שליטה אווירית בשמי בריטניה.
- הפצצות כבדות על בירת בריטניה – לונדון, במטרה לפגוע במוראל ולשבור את ההתנגדות הבריטית לפעולות הגרמנים באירופה. הפצצות אלו נודעו בכינוי "הבליץ על לונדון".
- הפצצות ערי תעשייה בבריטניה – ניסיון של הגרמנים לפגוע קשות בכלכלה הבריטית על ידי הפצצה מאסיבית של ערי התעשייה שלה.

הגורמים שסייעו לבריטניה לעמוד בפני מתקפה זו:

- קבלת סיוע כלכלי מצד ארה"ב.
- איכותם של הטייסים הבריטיים.
- הטייסים הבריטים נלחמו על ביתם. הדבר התבטא במוטיבציה הגבוהה שלהם אל מול עדיפות המספרית הגרמנית.
- כוח העמידה של העורף – האוכלוסייה הבריטית ספגה אבידות קשות בנפש ונזק משמעותי לרכוש, אך הציגה כוח עמידה מרשים ולא נשברה.
- לוחמנותו ומנהיגותו של צ'רציל – ראש ממשלת בריטניה במלחה"מ ה-2, צ'רציל, נודע במנהיגותו ובנחישותו למאבק באיום הנאצי המרחף מעל אירופה.

4. א. מאפייני הלחימה של הפרטיזנים לפי הקטע – לוחמת גרילה, מארבים, תקיפת הגרמנים בלילה.

קשיי הלחימה של הפרטיזנים לפי הקטע –

- עירוניים שצריכים להתמודד עם חיי השטח.
- דאגה מתמדת לאספקת מזון סדירה.
- סיכון רב בשליחת לוחמים לכפרים לצורך השגת מזון.

הקשיים הייחודיים של הפרטיזנים היהודים היו:

- קבוצות פרטיזנים אנטישמיות.
- אי קבלת סיוע לוגיסטי מהכפרים בסביבה.
- השארת המשפחה מאחור בגטאות.

ב. מטרות המרידות במחנות ההשמדה – נקמה בנאצים/ פגיעה במערכות ההשמדה על מנת לעכבה/ בריחה ממחנות השמדה.

קשיי המורדים במחנות ההשמדה היו:

- טרור אכזרי שהפעילו הנאצים על אסירי המחנות.
- רעב, חולשה ומחלות של אסירי המחנות.
- קושי בתקשורת בין האסירים באגפים שונים של מחנות ההשמדה.
- פיקוח הדוק של הנאצים על אסירי המחנות.
- מחסור בנשק.

5. א. מדיניות הנאצים כלפי יהודי תוניסיה בזמן שלטונם הישיר בתקופה של 5/1943 – 11/1942, דגלה שיישום האידיאולוגיה הנאצית על אוכלוסיית היהודים במדינה הכבושה. אולם, על יישום המדיניות הקשו מספר גורמים: העובדה שהנאצים היו בנסיגה בצפון אפריקה ולא ריכזו כוח צבאי למשך זמן ממושך היוותה מכשול ליישום המדיניות. בנוסף לכך, ספג הכוח הגרמני הנסוג גם הפגזות רבות בתוניס מכוחות הבריטים והאמריקאים. מעבר לכך, השלטונות המקומיים האיטלקיים וצרפתים, ניסו לדחות בדרכים שונות את יישום "הסדר החדש" על אוכלוסיית יהודי תוניס.
דוגמאות לצעדים שנקטו הנאצים נגד יהודי תוניסיה: חובה לנשיאת טלאי צהוב/ לקיחת יהודים לעבודות כפייה במחנות עבודה/החרמת רכוש יהודי רב והטלת קנסות (אריזציה).

ב. בעד תפיסת יהודי תוניסיה במלחה"מ השנייה כחלק מהשואה –

- אידיאולוגיה אנטישמית – יהודי תוניסיה סבלו מהאידיאולוגיה האנטישמית, אותה כפו הנאצים בתוניסיה. אידיאולוגיה זו הציגה את היהודים כטפיל וסכנה לחברה.
- דרכי הביצוע של "הפיתרון הסופי" – הפעולות שנקטו כלפי היהודים כגון: שליחתם לעבודות כפייה במחנות עבודה, תהליך של אריזציה (החרמת רכוש) ומעצר ושליחה למחנות ריכוז של מנהיגים בקהילה, היו חלק ממדיניותו הרשמית של הרייך בביצוע "הפיתרון הסופי".

נגד תפיסת יהודי תוניסיה במלחה"מ השנייה כחלק מהשואה – מכיוון שיהודי תוניסיה לא נשלחו למחנות השמדה ומספר הנספים בהם הנו קטן יחסית, הרי שאין לראות ביהדות תוניסיה כחלק מהשואה.

חלק שני – בונים את מדינת ישראל במזרח – התיכון:

6. א. שלושה דפוסי התייחסות של האוכלוסייה המקומית אל היהודים בארצות הכיבוש:

- "הרוב הדומם" – אדישות לגורל היהודים עקב חשש מהטרור הנאצי ומגמות אנטישמיות בקרב האוכלוסייה המקומית.
- שיתוף פעול עם הגרמנים – בוצע על ידי מלשינים בקנה מידה קטן ובמדינות כמו ליטא ואוקראינה בקנה מידה גדול, שם הוקמו משטרים משתפי פעולה שסייעו לישום האידיאולוגיה הנאצית בשטחם. הסיבות לכך הן: חשש מהטרור הנאצי, מגמות אנטישמיות בקרב האוכלוסייה המקומית וראיית הגרמנים כמשחררים אל מול הכיבוש הברוטאלי של סטאלין (במקרה של ליטא ואוקראינה).
- "חסידי אומות עולם" – כך מכונים תושבים לא יהודים אשר סיכנו את עצמם ומשפחותיהם בניסיון לסייע ולהציל יהודים על ידי הסרתם, אספקת מזון, הברחתם או אף זיוף מסמכיהם. הסיבות לכך הן: הומניות, סיבות מצפוניות, או אף סיבות דתיות.

ב. קשיי היישוב היהודי בארץ ישראל לסייע ליהדות אירופה בתקופת השואה:

- מרחק פיסי גדול מאזור ההשמדה.
- חוסר בכוח צבאי משמעותי.
- חוסר בתקשורת עם אירופה הכבושה.
- התארגנות לאיום הנאצי המתקרב לארץ ישראל מכיוון מצריים.

הניסיונות לעזרה מצד היישוב היהודי בארץ ישראל:

- "ההצלה הגדולה" – ניסיון להצלת קהילות יהודיות בקנה מידה גדול. הניסיונות נכשלו ברובם, אך הצלת "ילדי טהרן" מהווה דוגמה להצלחה.
- "ההצלה הקטנה" – ניסיון להצלת יהודים על ידי אספקת מזון, תרופות ואף זיוף מסמכים.

- מחאה – ניסיון לעורר מחאה במדינות העולם החופשי כלפי השמדת יהודי אירופה במהלך מלחה"מ השנייה. הניסיון לא הביא כל הישג ממשי.
- לחימה בנאצים לצד הבריטים – התגייסות של אלפי מתנדבים יהודים לחי"ל (חטיבה יהודית לוחמת במסגרת הצבא הבריטי). הבריטים הפנו את הבריגדות היהודיות למשימות אספקה ונמנעו מלהציב אותם במשימות לוחמה. בנוסף לכך, התנדבו עשרות בודדות של צנחנים יהודים למשימות קומנדו מסוכנות מעבר לקווי האויב. מרביתם של צנחנים אלו נתפסו והוצאו להורג על ידי הגרמנים, כאשר הידועה שבהן היא חנה סנש.

7. א. טיעוני משה שרת נגד דחיית מועד הכרזת המדינה על פי הקטע:

- הגשמת חלום של דורות של יהודים.
- הזדמנות בלתי חוזרת.
- קצב פינוי מהיר של המנדט הבריטי שמחייב את הכרזת המדינה בהקדם.
- מנהיגות שתתנגד להכרזה במועד זה – תסולק.
- לגיטימציה של העולם על פי החלטת האו"ם בנוגע "לתוכנית החלוקה".
- פתיחת הגבולות לעלייה והתיישבות המוניים.

ב. הטיעונים בעד דחיית מועד הכרזת המדינה:

- חשש מאיבוד תמיכתה של ארצות הברית (בהתאם לדעתו של משרד החוץ האמריקאי).
- חשש מפלישה של צבאות ערב ועמידה מול מספר צבאות סדירים.
- בקשתה של ארצות הברית לדחיית ההכרזה בשלושה חודשים, עד להתבהרות המצב, הנה סבירה.

8. א. הסיבות למעורבות הממשל האמריקאי בשאלת היהודים העקורים:

- לחצו של הלובי היהודי על הממשל האמריקאי בכלל ועל הנשיא טרומן בפרט, שהיה זקוק לקול היהודי על מנת להיבחר מחדש לנשיאות.
- לחץ דעת הקהל העולמית לפיתרון בעיית מחנות העקורים, שישבו בעיקר בשטחי הכיבוש האמריקאים באירופה.

דוגמאות הממחישות מעורבות זו:

- וועדת האריסון – קבעה כי יש להעלות מיידית כ-100,000 עקורים לארץ ישראל והמליצה לבריטניה להקל על היישוב היהודי בתקנות "הספר הלבן".
- הוועדה האנגלו – אמריקאית – וועדה משותפת בריטית – אמריקאית שבה המליצו שוב האמריקאים על העלאת 100,000 עקורים לארץ ישראל.
- התנגדות להחלטת וועדת מוריסון – גריידי (1946) שטענה לחלוקת ארץ ישראל לקנטונים ושמירה על השליטה בידי הבריטים.
- החלטת עצרת האו"ם בכ"ט בנובמבר 1947 – ארה"ב תמכה בהקמת מדינה יהודית בארץ ישראל, כחלק מפיתרון בעיית עקורים באירופה.

ב. עמדת בריטניה בנוגע לשאלת היהודים העקורים:

העמדה מתבטאת בהכרזת שר החוץ הבריטי, בוויין (11/1945) שעיקרה:

- שאלת ארץ ישראל אינה קשורה לבעיית העקורים.
 - על העקורים לחזור לבתייהם באירופה.
 - בריטניה מעוניינת בהמשך המנדט על ארץ ישראל.
 - התנגדות להמלצה האמריקאית להעלאת 100,000 עקורים.
 - קיימים שני עמים (יהודים וערבים) בארץ ישראל, שאינם מגיעים להבנה זה עם זה.
 - שמירה על האינטרסים של בריטניה עם העולם הערבי.
- מה השפיע על מדיניות זו? – שמירת האינטרסים הבריטיים במזרח התיכון (תעלת סואץ וגישה לנפט), בעיקר לאחר ירידת מעמדה של בריטניה לאחר מלחמה"מ ה-2. בריטניה מעוניינת בהמשך המנדט הבריטי על ארץ ישראל, בשל קרבתה למצריים ותעלת סואץ, המהווים נכס אסטרטגי. לפיכך, בריטניה רצתה לשמר את האינטרסים שלה במזרח"ת ולכן חששה ממרד ערבי, במידה ויעלה לארץ ישראל מספר משמעותי של יהודים.

9. א. הסיבה להקמתה ופירוקה של "תנועת המרי העברי" –

בתגובה למדיניותה של בריטניה בשאלת עקורי השואה ובעקבות המשך מדיניותה הנוקשה של בריטניה (מדיניות "הספר הלבן") כנגד הישוב היהודי בארץ ישראל, עם תום השואה, הוחרף מאבקו של היישוב בבריטים. מאבק זה התבטא בהקמת מפקדה משותפת של תנועות "ההגנה", האצ"ל והלח"י, לצורך תיאום פעולות משותפות למאבק בשלטון המנדט הבריטי (ועדת X). בין פעולותיה הנודעות של "תנועת המרי" היו: הפריצה לכלא עתלית, פיצוץ גשרים ומסילות ברזל ("ליל הגשרים") ועוד. תנועה מאוחדת זו התקיימה כעשרה חודשים בשנים 1945 – 1946 ופורקה לאחר מחלוקת קשה שפרצה בין הצדדים כתוצאה מפיצוץ מלון "המלך דוד" בירושלים, על ידי ארגון האצ"ל. מעבר לכך, תגובתה הקשה של בריטניה ידי ארגון האצ"ל. מעבר לכך, תגובתה הקשה של בריטניה לפעילות "תנועת המרי", שהתבטאה במעצרי ענק של חברי המחתרות ("השבת השחורה"), הביאה לחשש כבד ביישוב היהודי לתגובת נגד קיצונית של שתביא להרס הישגי היישוב היהודי (כגון הפצצת העיר תל אביב על ידי מטוסים).

ב. מטרות מפעל ההעפלה בשנים 1945 – 1947:

- שינוי המצב הדמוגרפי לטובת היישוב היהודי בארץ ישראל.
 - הושבת עולים בנקודות התיישבות אשר יקבעו את גבולותיה העתידיים של המדינה היהודית העתידה לקום.
 - פיתרון בעיית העקורים יהודים ופליטי השואה באירופה.
- פרשת "אקסודוס" – אוניית מעפילים מפורסמת אשר נתפסה על ידי הבריטים בניסיון להעפלה בלתי לגאלית. האונייה נגררה לנמל חיפה, אך מעפיליה התנגדו למשטרה הבריטית ובמאבק זה היו אבידות בנפש. האונייה ויושביה הוחזרו לבסוף לאירופה, אך מאבקה נודע בעולם והביא לתמיכה בפיתרון בעיית פליטי השואה.

10. א. מניעי נאצר להובלה למלחמה נגד ישראל:

- חיזוק מעמדו בעולם הערבי.
- הצגת סולידריות עם המאבק של סוריה בישראל בנושא מקורות המים.
- קבלת תמיכה של ברית המועצות שהתבטאה בנשק ויועצים מקצועיים.

צעדים שנקט נאצר שזירזו את פרוץ המלחמה:

- הכנסת צבא לשטח סיני המפורז.
- גירוש פקחי האו"ם מסיני.
- סגירת מיצרי טיראן.

ב. השפעות של מלחמת ששת הימים על פי הקטע:

- ניצחון חד משמעי.
- האיום לחיסול מדינת ישראל הוסר.
- הוסר המצור על מיצרי טירן.
- ישראל הפכה למעצמה אזורית.
- הושגה הרתעה כנגד מדינות ערב.

השפעות נוספות של מלחמת ששת הימים:

- פילוג בחברה הישראלית בשאלת גורל השטחים שנכבשו.
- תחושת אופוריה וגאווה לאומית.
- עליית מעמדם של הגנרלים.
- ניתוק היחסים עם ברה"מ.
- הידרדרות היחסים עם צרפת.
- שגשוג כלכלי.
- כיבוש שטחים גדולים ברמת הגולן, סיני, עזה, מזרח ירושלים ויהודה ושומרון.
- התווספות כמיליון פלשתינאים תחת שליטת מדינת ישראל (שינוי דמוגרפי).

11. א. הסיבות לכך שישראל הופתעה במלחמת יום – כיפור:

- שאננות ואופוריה כתוצאה מהישגי מלחמת ששת הימים.
 - קונספציה מוטעית של הממשלה וראשי הצבא לכך שמדינות ערב לא יתקפו את מדינת ישראל.
 - תרגיל הונאה שביצעו המצרים והסורים.
 - מיתוס הגנרלים שהתפתח במלחמת ששת הימים.
- השלב הראשון למלחמה התאפיין: בהלם, גיוס כללי בצד הישראלי, כיבוש שטחים בסיני ורמת הגולן על ידי צבאות מצריים וסוריה ואבידות רבות.

- ב. השפעת המלחמה על החברה בישראל – מחאה פוליטית/ אי אימון בשלטון ובראשי הצבא/ משבר כלכלי/ ניפוץ מיתוס הגנרלים.
- השפעת המלחמה על יחסי ארה"ב – ישראל – הידוק הקשרים של ארה"ב וישראל כתוצאה ממלחמה זו.
- השפעה על יחסי מצריים – ישראל – נכונות לשבת לשולחן המשא ומתן שהובילה לאחר מכן לחתימה על הסכם שלום (1979).

12. א. הסיבות לעלייה לישראל בשנות ה-60 – 50:

- מאירופה – עליית "שארית הפליטה" מהשואה והשפעת התסיסות האנטי סובייטיות באמצע וסוף שנות ה-50 על יהודי מזרח אירופה.
 - מארצות האיסלם – הקמת מדינת ישראל והתעצמות הסיכסוך הערבי – ישראלי הביאו להחרפת היחס אל היהודים בארצות האיסלם. בנוסף, תהליך הדה-קולוניאליזציה, שעבר על ארצות האיסלם, הוביל לחיזוק המגמות הפאן ערביות והפאן איסלמיות. מגמות אלו החרפו את יחסה של אוכלוסייה המקומית ליהודים. מעבר לכך, פעילותם של שליחי התנועה הציונית בארצות האיסלם החלה לשאת פרי והביאה להישגים בנושא.
- דרכי הארגון והעלייה – עליית הצלה (תימן, עירק)/ עלייה סלקטיבית – הדרגתית (מרקו ותוניס), עלייה חשאית (לבנון, סוריה).
- דוגמא למבצע להעלאת יהודים – "מבצע עזרא ונחמיה" להעלאת יהודי עירק בשנים 1952 – 1950.

ב. אירועי ואדי סאליב (1959) – התפרצות מהומות והפגנות בשכונת ואדי סאליב
החיפאית, שנודעה כשכונה ענייה, המרובה בעולים ממדינות האיסלם. הנסיבות
להתפרצות האירוע היו ירי של שוטר לעולה חדש ממרוקו, שהביאו להתפרעויות,
אשר התפשטו גם למקומות אחרים במדינת ישראל. הרקע למהומות היה תחושת
התיסכול, העלבון והזעם של העולים ממדינות האיסלם, על רקע מדיניות "כור
ההיתוך" שהופעלה מולם וביטלה את התרבות ממנה הגיעו.
המאורעות הביאו למספר שינויים:

- הקמת וועדת חקירה ממלכתית - וועדת עציוני
- שינוי במדיניות הממשלה – מעבר להעדפה מתקנת.
- מתן ייצוג פוליטי לעולי המזרח בכנסת.